

Abonamentul

Pentru monarhie:

Pe an 6 fl., $\frac{1}{2}$ an 3 fl., $\frac{1}{4}$ an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:

Pe 1 an 18 frcs., $\frac{1}{2}$ an 9 frcs., $\frac{1}{4}$ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fiecare Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericescă-politică.

Insertiuni

Un sir garmond: odată 7 cr., a doua oră 6 cr., a treia oră 5 cr., și de fiecare publicațiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea să se adreseze la «Redacțiunea și Administrațiunea Unirii» în Blaș.

Anul V.

Blaș 10 August 1895.

Numărul 32.

Congresul naționalităților.

Adi se întrunesc în capitala țării congresul celor trei naționalități: a Românilor, a Sârbilor și a Slovacilor.

În momentul, în care scriem aceste șire, nu putem să scim încă atitudinea, ce va observa-o guvernul față de acest congres.

Atâta putem înse fără șovăire să dicem, că dela inaugurarea erei constituționale ungare nu s'a mai întreprins o acțiune politică de atâta valoare obiective reală din partea noastră în special și din partea naționalităților nemagiare în general, cum este congresul naționalităților.

Este veche idea conlucrării tuturor naționalităților nemagiare față de naționalitatea magiară, care e destul de impertinentă a se identifica pe sine cu națiunea politică ungară. Toți bărbații nostri de valoare au recunoscut, că în fața acestei orbiri politice nu pôte să fie alt mijloc de luptă, decât întrunirea și împreună lucrarea tuturor acelor elemente, cari în egală măsură sunt jignite în drepturile lor firesci.

Și egal de jignite în fața șovinismului magiar sunt toate naționalitățile nemagiare, anume Români, Sârbii și Slovacii.

Am dis, că Români, Sârbii și Slovacii.

Pe Jidovi nu i-am numărat între naționalități, pentru că dinșii anume umblă să adverescă prorocia lui Iacob,

că se va lua dela dinșii autonomie și autochtonie națională.

Pe Sași încă nu i-am numărat între naționalități. Pentru că dinșii se țin de acel popor, al cărui maximă de viață este: ubi bene ibi patria. Ei suferă de oftică. E chestiune numai de timp disparițiunea lor dintre locuitorii Ungariei. Apoi sciut este că ofticosii nu prea sunt dispuși a lupta și a muri în luptă.

De ruteni încă n'am făcut amintire. Ei încă sunt sași. Vor să móră mai bucuroși sătului decât flămîndi. Nu se gândesc, că este fórté indiferent să mori sătului orî flămînd, dacă odată trebuie să mori.

Etă dar că adevăr am grăit, când am dis, că Români, Sârbii și Slovacii sunt toate naționalitățile nemagiare din Ungaria.

Și etă, că adevăr am grăit și atunci, când am susținut, că dela inaugurarea erei constituționale ungare nu s'a mai întreprins din partea naționalităților o acțiune politică de atâta valoare obiective reală, ca congresul naționalităților.

Nu voim prin afirmarea asta să fim prea optimiști. Nicî nu scim, cari vor fi conclusiunile, enunțațiunile și obligămintele, ce le va lua congresul celor trei naționalități.

Noi vorbim despre valoarea obiectivă, ce o are faptul întrunirii reprezentanților celor trei naționalități.

Despre acest fapt am afirmat, că este cea mai de valoare politică acțiunea

ce au întreprins-o naționalitățile nemagiare dela era constituțională magiară încóce.

Afirmarea acésta lipsă de dovadă nu are. Și dacă am trece cu vederea faptul, că inșă-și natura lucrului preține, ca politicianul și bărbatul de stat cel mai superficial să nисуэscă la consolidarea internă a statului prin mulțămirea și înfrățirea tuturor cetățenilor, orî care le-ar fi limba maternă, și în cazul acesta situația politică internațională și creditul în fața puterilor aliate cere, ca țara noastră să se prezinte tare și compactă în fața străinătății.

Acum întrebăm: pôte să fie indiferent chiar și pentru un bărbat de stat de talia lui Bánffy faptul, că naționalitățile nemagiare, cari forméză chiar și după calculul dinșilor jumătate din populațiunea intrégă a statului, se adună spre a-și esprima în fața lumii civilizate în inșă-și capitala țării nemulțămirea de care sunt stăpânite în urma prepotenței magiare?

Că faptul acesta nu le e indiferent, dovedesce tenorul diaristiceii magiare, dovedesce epistola deschisă a domnului Pázmándy către ministrul de interne și în urmă — ca să tăcem de altele — dovedesce călétoria ministrului de interne Perczel la Ischl.

Pașul guvernului în cauza congresului nu-l putem sci. Credem, că orbia șovinismului și de astădată îi va stăpâni. Dar cele petrecute până aici tot

Feuilleton.

Sclăvia la Elinii și Romanii cei vechi.

(După Döllinger «Heidenthum und Judenthum».)

(Fine.)

Asupra populațiunii libere și apte spre serviciu militar a Italiei afară de cetăți sclăvia lăruia deja pe timpul Gracilor în chip stricăcios. Fruntașii înlăturară pe micul proprietar și pe lucrătorul liber cu cetele lor de sclavi agricoli și liberi de serviciu militar. Se formară latifundiile, și în ținuturi estiușe omul înținia numai sclavi. Poporația liberă se împuțuă fórté. Plebeii ca proprietar se vedu alungat din patrimoniul său, ca arendator din domeniile statului, ba mai pe urmă din toate lucrurile de câmp. ¹⁾ Fruntașii mai pe urmă aflară, că e mai comod și mai proventuos a preface agrii în pășune, și pe unde odinioară locuise o populație agricolă liberă și sirguinciosă, din care se recrutău legiunile romane, pe acolo acum pribegiau păstorii sclavi cu turmele stăpânilor lor. Așa dispăru sprigiuul

cel mai puternic al zidirii romane uriașe, țeranul italic. Pe unde odinioară arase Cincinat, pe acolo vedeai acum sclavi încătușați și înferăți. Pe unde fuseră odinioară sate bine locuite, pe acolo vedeai acum ergastule. Pământul era aruncat de pradă lăpédăturii sclavilor romani ca unui ghîde. ¹⁾ Italia se făcu neroditoare și atrnătoare dela țeri străine: Africa și Sicilia trebuiau să-i dea bucate, Cos și Chios, Spania și Galia trebuiau să-i dea vin. ²⁾

Poporul alungat dela țară se mută în cetăți și mai ales în Roma, unde-i ademeniau darurile publice de bucate și de bani, ³⁾ și unde omul putea să-și facă câștig din dreptul de a vota. Oligarchia bogăților își strinse tot mai tare șirurile, și consulul Lucii Filip putu deja să dică, că în Roma nu mai sunt 2000 de civi, cari au pămînt propriu. ⁴⁾ Întru adevăr nu esista o clasă de industriași bine situată, căci meseriile erau desprețuite, deși în Roma aversiunea față de lucrul mânilor nici odată nu a fost așa de mare ca în Elada. Dar în ochii Romanilor numai

¹⁾ Colum. 1 praef. 3.

²⁾ Varr. de R. R. 2. praef. 3; Colum. 1. praef. 20; Tacit. Ann. 3, 54.

³⁾ App. Bell. civ. 2, 120.

⁴⁾ Cic. de off. 1, 21.

agricultura trecea de decentă între ocupațiunile împreunate cu lucrul mânilor. Cicero declară, că nedecente și spurcate sunt meseriile tuturor celor ce lucră pentru plată, și în cari se plătesce lucrul și nu arta; toți meseriașii deprind o artă spurcată, căci lucrătoria unui meseriaș nu pôte să cuprindă nimica decent pentru un om liber; orî ce negoț cu măruntă încă are să se socotescă între isvórele de câștig cele spurcate; numai arhitectura, sciința medicală, negoțul cu marele, oficiul de dascal pot să trecă de ocupațiunii decente pentru anumite clase. ¹⁾

Concurența, ce le-o făceau sclavi, trebuia să disguste pe liberi încă și mai tare dela deprinderea meseriilor. Cei bogăți dispunend de o mulțime mare de sclavi puteau să se lipsescă de meseriașii cei liberi și de produsele lor. Așa s'a nimicuit în Roma clasa de mijloc cea sirguinciosă. Poporația cea liberă se compunea din proletarii, cari pe timpul republicii trăiau din prețul votului său, érá pe timpul împéraților din darurile publice de bucate și de bani. Ei erau demoralizați, dejosiți, desprețuiți din partea celor bogăți și se aseménau tot mai tare

¹⁾ Cic. de off. 1, 42.

¹⁾ Hor. Od. 2, 18, 23 sq; Salt. Iug. 41; Sen. ep. 90, 38; Quintil. declam. 13.

ne arată, că nici chiar omeni, ca Bánffy nu pot să trecă cu vederea *fapte*, cari trebuie să-i pună pe gânduri.

Pentru că ori cum ar fi rezoluțiunile congresuale, ori cât de multe ar fi chiar și cestiunile pendente dintre naționalitățile ce se întrunesc în congres, ori cât de ideale ar fi propunerile ce se vor concepe; un lucru tot va rămâne mai pe sus de ori ce dispută însemnat: faptul, că naționalitățile nemagiare simțesc sosit momentul de a se întruni pentru a se apăra cu puteri unite împotriva prepotenței de rasă a poporului magiar patrocinat prin totă puterea ce le-a dat-o norocul și perfidia omenescă.

Așa dară, fără ca să voim a judeca ori a ne pronunța privitor la enunțatiunile ori rezultatele practice ale congresului, — pe cari nici nu le cunoștem —, ne mărginim a repeți, că dela era constituțională magiară nu am vădit o acțiune politică de valoare *obiective reală* mai importantă din partea naționalităților nemagiare, de cum este congresul naționalităților.

Din acest punct de vedere îi urăm congresului cel mai strălucit succes!

Întrevederea suveranilor la Ischl. —

Părechia regală română călătorind spre Ragaz la invitarea Monarchului nostru s'a abătut pe la Ischl, unde s'a bucurat de o primire strălucită. Trenul, ce aduce părechia regală română, a sosit Lună pe la trei ore d. a. în gara dela Ischl, unde au eșit întru întâmpinarea înalților oșpeți M. Sa Monarchul nostru însoțit de M. Sa împărătesa-regină, de archiducii Ludvic Victor și Francisc Salvator, archiducesele Maria Valeria și Gizella (din Bavaria), ducele Leopold al Bavariei, ministrul de externe Goluchowski, pe cum și suita Maiestăților Lor. Suveranii se îmbrățișară cordial asemenea și suveranele se îmbrățișară și sărutară mai de multe ori.

Apoi a urmat recomandările, părechia regală română se întreține afabil cu cei recomandați. După recomandări familia imperială a însoțit pe înalții oșpeți la locuința aranjată cu gust pentru ei în Hotel „Elisabeth“. În prima trăsură mergeau suveranii amândoi era în a doua suveranele. Pe stradă pretitudinea s'a făcut ovațiunii însuflețite angustilor suverani.

La 5 ore s'a servit Dineul în vila imperială. M. Sa Monarchul a mers în persoană la hotelul „Elisabeth“, de unde a însoțit pe angustii săi oșpeți la vilă.

La prânz au luat parte pe lângă familia imperială și înalții oșpeți, suita acestora, care a constat din damele de curte princesa Mavrogheni și Bengesc și din adjutanții: colonelul Priboian și maiorul Istrati, ministrul Goluchowski și ambasadorul german din Viena, contele Eulenburg. Sara la 7 ore a fost reprezentanță de gală în teatru, la care au asistat și părechia regală română.

Martă la 10 ore a. m. Monarchul nostru îmbrăcat în vesminte de general și decorat cu ordul „Stéua României“ a vizitat pe regele Carol, la care a petrecut o oră întregă. Apoi regele României a primit pe contele Goluchowski, care în numele suveranului său a venit să feliciteze părechia regală română. La 2 ore a fost prânz în vila imperială, apoi s'a făcut excursiune pe muntele Schafberg., de unde s'a întors pe la 9 ore sara.

Întrevederea cordială a monarchilor a dat ansă la o mulțime de combinațiuni politice; căci foile n'au putut afla, ce au vorbit cei doi suverani, era comunicatele oficioase, ascriuă visei și primirii festive, numai caracter privat, ridicându-le toate la simpatiile personale dintre membrii celor două curți domnitoare.

„Fremdenblatt“, organul ministeriului nostru de externe, scrie: „Întrevederea celor doi suverani la Ischl trebuie să fie interpretată ca o nouă dovadă a relațiilor amicale și cordiale, cari unesc pe cele două familii domnitoare pentru marea bucurie a poporilor.

România a devenit un element sigur și tare de ordine în Balcani, o păditore a păcii și a stării legale. Raporturile amicale legate între România și Austro-Ungaria, una din puterile triplei alianțe, au fost totdeauna sincere și durabile. România a fost de asemenea recunoscută ca un element necesar pentru statele tinere ale Balcanului. Încercările de disordine, prin mijlocul cărora s'a încercat în numeroase rânduri să se turbure o pace prețioasă, n'au găsit nici odată ecou în România; de aceea amicitia României a devenit prețioasă, puterilor mari europene în interesul păcii. Pentru Austro-Ungaria România e o vecină bună și onestă, căreia îi strânge mâna cu bucurie.“

Tot cam în sensul acesta scriu și alte ziare serioase. „Eclair“ din Paris dice: „Petrecerea regelui Carol în Ischl este în legătură strinsă cu convențiunile militare, legate din partea regelui Carol cu marile puteri ale triplei alianțe.“ Se dice: că reprezentantul rusesc din Viena ar fi notificat guvernului intrarea definitivă a României în tripla alianță ca fapt îndeplinit.

Foile șoviniste magiare ved în petrecerea părechii regale române o desavuare a agitațiilor, ce se fac în interesul nostru, pe cum și o mărturisire faptică, că România este avisată la spriginul Magiariilor.

Noi considerăm visita și primirea solemnă a părechii regale române în primul rând ca acte de curtoasie. După ce regele Carol a conferit timp îndelungat cu ministrul nostru de externe și cu ambasadorul Germaniei, considerând situațiunea precară din Orient, putem presupune, că vor fi discutat și modalitatea de a proceda în comun în interesul păcii, când acesta ar fi serios amenințată. Că intrarea României în futura alianță ar fi fapt complinit, nu o credem. România prin acesta ar strni susceptibilitatea Rusiei, cu care trăește în relațiuni bune. Afară de aceea bărbații de stat români, cari de repețite ori au dat dovezi strălucite de tact diplomatic, cu totă ocaziunea accentuează

scavilor. Împărații cercară, să curme răul profetariatului. Cesar a silit 20,000 de familii, să părăsescă Roma și să se cuprindă cu agricultura; 80,000 de omeni a trimis el din Roma în coloni depărtate transmarine; numărul celor ce trăiau în Roma din daruri publice, l-a redus dela 320,000 la 150,000. ¹⁾ August și împărații mai bun, cari i-au urmat, au continuat încercările de a îndupleca pe liberi, să se întorcă la lucru atât în cetate cât și la țară. Dar deja August a trebuit să admită era 200,000 de omeni la darurile publice. ²⁾ Tote încercările de felul acesta erau zădarnice: instituția sclăviei a împuținat și înrăutățit poporul roman. Poporul plebeii veritabil de odinioară nu mai exista. Deja în an. 150 în. de Chr. putu Scipio Emilian să dică Romanilor celor ce murmurau, că el nici odată nu se va teme de ei, pe cari i-a dus în lanțuri la Roma. ³⁾ Nu latifundiile, pe cum dice Pliniu, ci instituția sclăviei a nimic Italia. Dacă latifundiile s'ar fi lucrat prin arendatori liberi, rezultatul ar fi fost altul. Dar sclavii împinseră pe cei liberi dela țară spre cetăți, unde ei în loc de a întemeia familii în scurtă vreme se stingeau aproape toți, de orece aplicarea spre viața necesărie creștea tot mai tare, așa că pe timpul lui August numărul bărbaților necesărie era în Roma mai mare decât al celor căsătoriți. ⁴⁾ Adevărat că tot așa sta lucrul

¹⁾ Suet. Caes. 41, 42; Dio Cass. 43, 21.

²⁾ Dio Cass. 55, 10.

³⁾ Val. Mat. 6, 11.

⁴⁾ Dio Cass. 56, 1.

și cu sclavii: ei prin tractare rea, prin nutrire nefundestulitoare, prin locuințe nesănătose și prin lucru greș se stingeau încă și mai repede; dar ei puteau să se suplinescă prin import de sclavi noi din toate părțile lumii.

Isvorul cel mai de frunte al corupțiunii tinerimii și al creșterii rele a fost era sclăvia. De când în urma concursului de sclavi și slave din naționalitățile cele mai diferite casele bogăților și fruntașilor s'au făcut tot atâtea școli de corupțiune și de desfrîu moral, de atuncia sclavii otrăviau moravurile în rădăcinile lor. Deja în anii cei mai frageți cădeau pruncii în mâni rele. Nu mamele creșeau mai mult pe pruncii săi. Ele nu aveau mai mult nici aplicarea și nici capacitatea de a-și crește pruncii. Mame de felul Corneliiei nu mai existau. Pruncul îndată după nascere se da pe mâna unei slave eline, căreia i-se da spre ajutoriu un sclav, de multe ori unul din cei mai răi. ¹⁾ Chiar și prunce se concredeau la „pedagogi“ de aceștia. Fanniū Saturnin a ucis pe fata sa proprie și pe pedagogul, care a sedus-o. ²⁾ Tinerul Roman nu se creștea în conviețuire nefcetaată și sub aceeași disciplină cu cetăni de al săi. El încunjurat de sclavii și parasitiți tătâne-său și însoțit totdeauna de un sclav, de câte ori ieșia de acasă, primia aproape numai impresii de acelea, cari erau potrivite spre a nutri în el inchipuirea, încăpăținarea și sumeția. El scia, că la timpul

¹⁾ Tacit. de caus. corr. eloq. c. 29.

²⁾ Val. Max. 6, 1, 3.

său el are să fie stăpânul pedagogului său și al dascălilor săi. Era aceștia din partea lor cercau, să-și câștige favorul fiitorului lor stăpân, să-și păzescă influința asupra lui, și de aceea îi erau întru ajutoriu, pentru ca el să-și potolescă poftele desfrinate, îndată ce ele se treziau într'insul, ba îl conduceau și la plăceri și patimi de acelea, cari încă nu erau cunoscute. Era creșterea lui, carea o începură și o continuară sclavii, o deplinău teatrul și cirul. ³⁾

Așa ajungem din nou la considerarea jocurilor din teatru și din circ. De când Romanii după căderea republicii renunțaseră la viața politică, de atuncia numai jocurile acelea mai puteau să-și trezescă din indolență. Cirul, teatrul, arena erau localurile, în cari se concentra viața publică, în cari poporul se mai scia puternic. Privitorii se însuflețiau, țineau partea vre unui pantomim ori înfrîntorid de cai sălbatici. Nu totdeauna putea miliția să impedece bătăliile formale, cari se născău între partidele din teatru. Trebuia să se purcedă cu prinsore ori cu exil împotriva partisanilor desfrinați ai actorilor teatrali. ⁴⁾ Nici o sărbătoare populară nu era desevarșită, dacă nu se oferiau poporului lupte de gladiatori, lupte cu animale sălbatică și naumachii. Tit a aranjat într'o zi o luptă navală, o luptă de gladiatori și o vânătoare de animale sălbatică, în cari au perit

¹⁾ V. scena dela Plant Bacchid. 2, 1; ib. 3, 3, 405.

²⁾ Tac. Ann. 1, 77; 11, 13; 13, 28.

neutralitatea statului român față de coalițiunile altor state.

La ceea ce dic foile șovinistice magiare, observăm, că dacă va fi fost adusă pe tapet la Ischl și cestiunea noastră, sigur nu se va fi vorbit după gustul politicilor magiari, ci se va fi desaprobat politica lor cea violentă, care sapă prăpastie între Români și Magiari. Acésta o putem deduce și de acolo, că deși hr. Bánffy a fost la Ischl chiar pe timpul venirii părechii regale române, el nu a luat parte la festivități, ci a fost dimis din partea Maiestății Sale, să mērgă în Elveția. Dacă era vorbă de cestiunea noastră în sensul foilor magiare, trebuia să rămână la Ischl și primul ministru magiar. Modul favorabil, în care scriu foile despre statul român, ne umple de mângăere și mândrie națională. Lumea se va convinge, că întreg poporul românesc este un element de ordine și civilizațiune în orientul Europei, și atunci dōră se vor deschide și ochii compatrioților magiari, cari ar voi să ne contopescă în corpul naționalității lor.

Revistă bisericească.

Roma.

Guvernul francez insistă prin ambasadorul său din Vatican, ca la proxima creare de cardinali să fie înțaiți la acésta demnitate patru prelați din Franța. S. Scaun înse nu este aplicat a face decât un singur cardinal francez, din care cauză presa guvernamentală franceză amenință, că Republica nu va mai fi prevenitoare (?) față cu Roma.

La începutul lunii acesteia a sosit în Roma un peregrinaj american constătoriu cam din 70 de persoane.

În anul trecut s'a înființat în Italia liga antimassonică; după norma celei italiene s'a format lige și în Franța, Belgii și Elveția. Membrii ligei vor ține la 29 Sept. a. c. congres internațional

antimassonic la Freiburg în Elveția. Congresul se ocupă cu multe cestiuni importante, așa cu serbarea proiectată de guvernul italian pe 20 Sept., cu taxarea ordurilor religioase în Franța, cu dreptul matrimonial din Ungaria și cu alte cestiuni actuale.

Anglia.

Se anunță, că la toamnă ministrul Salisbury va presenta camerii un proiect de lege pentru înființarea unei universități catolice în Dublin capitala Irlandei. Gladstone, pe când era la putere, încă a cercat, să ridice universitate catolică în Dublin, dară nu a întimpinat de ajuns spriginul camerei. Se crede, că Salisbury, care dispune de o majoritate precumpenitoare, își va realiza planul. În Dublin se află și acum o universitate, dară ea are caracter anglican. La noi în regnul Marian universitatea fondată în Pesta de primatele Pázmány este despoiată de caracterul său catolic și chiar și de cel creștinesc, pe când statul anglican înființează universități catolice.

Franța.

Guvernul francez, care pururea se laudă, că nutrește bunăvoință față de biserică, nu încetăză a persecuta pe ministrul bisericii. De curēnd a subtras salariul vicariului arhiepiscopesc din Cambrai. Motivul subtragerii bagatelului salariu de 1500 francs, ce-l dă statul, este, că guvernul nu e mulțamit cu atitudinea politică a vicariului. Arhiepiscopul a protestat în contra procedurii arbitrare a guvernului, érá preoțimea a făcut colecte, din cari vicariul se pōte provede cu cele de lipsă în totă viața sa. Franța întrégă glorifică pe episcopul persecutat de guvern.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Ministrul de justiție cu 1 Aug. a numit conducători de matricule în comitatele Brașov, Bichiș, Cianad, Strigon, Moșon și Ugocea. Cu excepțiunea câtorva pretori și primari, cei denumiți sunt mai toți notari cercuali. Între conducătorii de matricule ordinari nu se află nici un Jidan. Guvernul, pe cum se vede, nu a voit a irita și mai tare pe creștini în contra nōuei instituțiuni. Între conducătorii de matricule suplenți înse sunt și câțiva Jidani, pe cum și unii învătători de stat. Remunerațiunea conducătorilor, cari ocupă oficii de stat ori comitatense, abia se urcă la 50—60 fl., dară acésta sigur numai la început va fi așa spre a nu face nōua lege și mai puțin poporală. În comitatul Baranya comitele suprem a scris concurs pentru 24 posturi de conducători matriculari cu salar de 300 fl. Indiviđi apți cu greū vor concurge pentru acest oficiu rēu salarisat. De aici va urma, că saū vor fi numiți ómeni neapți, cari nu garantēză o purtare consciințioasă și corēspunđetóre a matriculelor, saū va trebui să se ridice salariul, prin ce cresc sarcinile publice, pe când biserică conducea gratis și prin indiviđi cualificați matriculele.

Lipsa conducătorilor de matricule cercă guvernul să o suplinescă prin aplicarea docenților protestanți și reformați de conducători matriculari. Vicepreședintele districtului reformat transivan a și dat o circulară, prin care notifică docenților reformați, că pot să primescă numitul oficiu.

Legea școlară din 1868 (articolul XXXVIII) în § 141 opresce invătătorilor ori ce oficiu public. Oficiul purtătorilor de matricule înse este oficiu public, prin urmare oprit. Dară când pretind intere-

5000 de ómeni. Patima asta s'a făcut așa de generală, căt patriciani, cavaleri și femei se pogoriau în arenă și se luptau de bună voe cu gladiatorii. Într'o singură luptă de acésta au perit 26 cavaleri romani, cari după ce și-au prădat averea, voiau, să lapede dela sine și viața. ¹⁾ Pe timpul lui Nero se prezentau bărbați din clasa cavalerilor și din senatorilor în circ ca conducători de căruțe, în amiteatru ca gladiatorii și ca luptători cu animale sēlbatiche. Alții și chiar și femei din clasele cele mai înalte se prezentau ca actori, cântăreți ori saltători în teatru. ²⁾

Pe lângă interesul cel drastic față cu luptele de gladiatorii, la cari femei și fete dispuneau prin o mișcare a mâinii, ca luptătorii cel învins să primescă lovitura de mōrte, tragediile comune cu catastrofele lor închipuite erau prea palide, mișcarea afectelor produsă priur'fusele era prea slabă. Ómenii simțiau și în tragedii lipsa realității. Așa s'a întâmplat, de actorul, care reprezentase pe căpităbul de hoți Laureol, în vedul publicului s'a restignit cu cuie, ér apoi s'a aruncat urșilor, ca să-l mănânce. ³⁾ Așa s'a reprezentat pe scenă în realitate castrarea únerului Atys și arderea lui Hercule pe muntele Eta. ¹⁾ Plutarch spune, că pruncii în teatru preamăriau plini de admirare ca pe misce ómeni fericiți pe actorii aceia, cari de multe ori se aduceau pe scenă încununați

cu flori și îmbrăcați în aur și în purpură și muriau acolo de lovituri ori arși de foc, care se da hainelor lor. ²⁾

Teatrele erau deci școli de crudelitate și de luxurie, localități, în cari se timpia ori ce sentiment mai delicat și se trezia și se nutria în om ori ce strēmur spurcat și dobitocesc. „Nimica nu este așa de stricacios pentru moralitate,” dice un scriitoriu roman, „ca șederea la spectacule. Eū mē întorc de acolo mai lacom, mai ambițios, mai sensual, ba și mai crudel și mai neuman, pentru că am fost între ómeni.” Apoi spune, cum el la mēdădi a ajuns în teatru, și că acolo între acte s'a aranjat o luptă de gladiatorii, cari luptându-se fără de nici un scut sevărșiră o adevērată măcelărire de ómeni și se mănau cu lovituri de toege în luptă, pentru ca acolo să prindă cu peptul gol loviturile de spadă ale contrariului. „Diminēta se aruncă ómeni de pradă leilor și urșilor, érá la mēdădi se aruncă de pradă privitorilor. Sfărșitul tuturor luptacilor trebuie să fie mōrtea, cu foc și cu spada se sevărșesc uciderile acestea, până se golesce arena de luptaci.” ³⁾

Viața ómenescă se ieffinise de tot. Vedeai, cum dīlnic se ucidea o mulțime de ómeni numai de trecere de vreme pe sama altora, și ómenii aceia muriau cu sânge rece și nu cercau nici cu o rugare, nici cu o vorbă, să abată dela sine lovitura de mōrte. De

altă parte la miș de ómeni, cari goliseră pāharul plăcerilor până în fund, viața nu le mai oferă nimica. Pe lângă ușurița, cu care Romanii puteau să ajungă la gustarea ori cărei plăcerii, lor nu le mai rămase nici măcar iritament, ce putea să-l formeze vre-o pedecă, ce avea să se invingă până a ajunge la plăcere. De aceea ómenii se hotăriau fōrte ușor, să scape de bună voe de sarcina vieții. Nu numai pe timpul împēraților despoți, ci și pe al împēraților celor mai buni era la ordinea dīlei desprețuirea vieții și sinuciderea. Filosofia stoică nutria aplicarea ómenilor spre sinucidere. Filosofia acésta predilectă a Romanilor statorise o teorie a sinuciderii și înșira o mulțime de casuri, în cari omul putea și avea să se sinucidă cu vrednicie și însoțit de aprobarea ómenilor mai înțelepți. După filosofia acésta viața se ținea de lucrurile adiafore: dacă ea se face o sarcină, omului li stă în voe, să o lapede dela sine, întocmai pe cum lapedă o haină. Seneca se mira, cum de nu se folosesce un număr mai mare de sclavi de accest mijloc de a dobīndi libertatea. Libertatea e așa de aprōpe, esclamă el, și totuși mai sunt sclavi! El se provocă la cuvintelo unui stoic destins, în cari se depinge desprețuirea sclavilor și a vieții de odată: Nu e lucru mare a trăi; toți sclavii și tōte animalele încă trăesc! ¹⁾

¹⁾ Dio Cass. 59, 9.

²⁾ Ibid. 61, 17.

³⁾ Martial. lib. de spect. ep. 7.

¹⁾ Tertull. Apol. 15; Ad nat. 1, 10.

²⁾ De ser. num. vind. 9.

³⁾ Sen. ep. 7.

¹⁾ Ep. 77.

sele falsului liberalism, atunci nu se mai ține cont de legi, ci ministrii dispun arbitrar.

Bulgaria.

Deputațiunea trimisă la Petersburg s'a întors în patrie fiind pretutindinea primită cu ovațiuni căldurose. Din Sofia preste 300 de persoane au ieșit cu tren separat spre întimpinarea deputațiunii până la Taribrod. Aici mitropolitul Clemente răspundând la felicitarea poporului a ținut, că în Rusia au aflat iubire și bunăvoință atât la persoanele oficioase, cât și la privați. Rusia și acum nutrește față de Bulgaria sentimentele, de cari a fost condusă la eliberarea acesteia. La ovațiunile, ce i-s'au făcut în Sofia, a ținut mitropolitul Clemente, că deputațiunea a mers în Rusia la dorința principelui, a guvernului și a poporului bulgar, și nu se îndoesce, că dacă principele și guvernul vor purcede în armonie față cu Rusia, lucrarea lor va avea rezultate bune.

Nu s'au răcit încă bine osămintele lui Stambulov, și pe cum se anunță din Sofia, la Tatar-Bazargic în Rumelia orientală a și căzut jertfă unui atentat Matakiev, fostul prefect și amic al lui Stambulov. El a fost atacat ziua pe stradă și a fost greu rănit cu pumnalul, dară nu a murit. Foile oficioase reduc atentatul la o răsbunare privată, pe când cele opoziționale și în noul atentat ved mâna rusofililor.

Macedonia.

Guvernului turcesc nu-i va succede, să suprimă în curând revoluțiunea din Macedonia. Insurgenții, pe cum se crede, primesc necontenit ajutoare de bani, de munițiune și de omeni mai ales din Bulgaria și din Rusia. S'a esperiat, că revoluțiunea e condusă de bărbați versați în arta militară, cari nu pot fi decât ofițeri ruși și bulgari.

În Sofia s'a celebrat cu mare pompă și asistență părăstas pentru insurgenții căduți. Un coduct de 4000 de persoane a parcurs stradele cetății în 29 Iuliu purtând în fruntea conductului portretele alor doi ofițeri bulgari căduți în Macedonia. Înaintea palatului principesc fostul ministru Toncev ținând un discurs înflăcărat a ținut între altele: „Libertatea pretinde victime. Bulgarii sunt gata la toate. Nimeni nu va împedea insurgențiunea, toți vom muri bucurosi pentru libertatea Macedoniei. Trăescă revoluțiunea!” La conduct au luat parte mai mulți ofițeri.

Puterile europene până acum încă nu consideră atât de serioasă mișcarea din Macedonia, cât să pășescă pe cale diplomatică pentru aplanarea ei. Nu este ținut, să uităm înse, că și războiul din 1877 încă s'a început cu insurgenți, ce păreau a nu fi de mare importanță.

Foile inspirate de către guvernul turcesc spun, că cetele de insurgenți ar fi împrăștiate, și situațiunea e pe calea de a se limpezi restabilindu-se liniște deplină. Se poate și aceea, că Turcii prin scirile, cari le lătesc, umblă a se amăgi pe sine și a amăgi și pe alții.

Corespondințe.

Giurgeu în Iulie 1895.

Clarissime Domnule Redactor!

Ca fiu devotat al bisericii noastre române unite am salutat cu bucurie cuvintele „Unirii” din numărul 29 a. c., prin cari ea atrage de pe acum atențiunea clerului și a poporului unit asupra împrejurării, că în 1900 se împlinesc 200 de ani dela unirea noastră cu Roma.

Cu drept cuvânt dice „Unirea”, că cinci ani sunt un restimp scurt pentru pregătirea unei serbătorii demne a acestui centenariu, fiind acesta o serbătorire, care poate că va avea și puncte de acelea, cari nu sufer prapire, ci cer studiū de ani.

Întru adevăr așa este; pentru că cu cât un eveniment este mai mare, mai însemnat, cu atâta trebuie celebrată memoria lui cu mai mare pompă și cu mai mare solemnitate, și prin urmare se și recere mai mare pregătire. Și după ce cutez a dice, că pentru Români nu este nici unū eveniment istoric religios și cultural mai însemnat decât unirea cu Roma, datorî suntem toți, cei ce facem parte din biserica unită, ba chiar și ceilalți frați ai noștri, cari încă au fost părtași binecuvintărilor aduse asupra întreg poporului român de s. Unire, datorî suntem, dic, cu toții, să ne pregătim din bună vreme la celebrarea centenariului al doilea al s. Uniri. Amintirea binefacerilor nenumărate, cari au isvorit din s. Unire pentru întreg poporul român, trebuie să înflăcăreze peptul fie căruia Român în fața unui eveniment atât de însemnat ca acest centenar. Întrebe-se fie care cunosător cătuși de puțin al istoriei noastre, ce am fost noi înainte de s. Unire, ce suntem la astăzi două sute de ani dela împlinirea aceleia, și ce am fi, dacă fericitul și marele arhierie Atanaslu nu ar fi făcut acest paș mântuitoriu?

Opera deșteptării și a luminării poporului român începută prin unire s'a continuat în aceste două vécuri, și astăzi, multămită s. Uniri, carea a crescut bărbați luminați în cele mai vestite institute teologice și filosofice din apus, școli nenumărate dau nutremitul spiritual fiilor poporului român, cari înainte de s. Unire sau erau eschiși cu totul din școli sau cercetau în măsură foarte mică școli străine, cari îi instrăinau și depărtau de nemul lor. De odată cu s. Unire înse a început și școala română, și cei mai mari luceferi și apostoli ai literaturii române, Șincai, Clain și Petru Maior au crescut și s'au înălțat în sinul și sub scutul s. Uniri.

Fără de unire ce ar fi astăzi Românii din Ardél? Ar fi absorbiți total de calvinism, și dacă ici colé ar mai fi rămas ceva urmă de limbă română. ar fi numai nisce puncte, cari dispar într'o mare pustietate. Propaganda calvină cu tactica ei astută ar fi nimicuit încetul pe încetul poporul român, care neavând, cine să-l deștepte, în urmă ar fi fost silit, să cedeze presiunilor prepotente ale calvinilor, și pe cum nobilimea română a dispărut mai totă, i-ar fi urmat în scurt timp și poporul.

S. Unire înse ne-a scăpat de perire. Chiar de aceea centenariul al doilea al ei trebuie să fie pentru toți Românii o mare serbătorire, o mare bucurie.

Ne vom îndrepta cu toții privirea spre Roma, de unde ne-a răsărit soroale mântuirii.

Ne vom aduce aminte cu pietate de marii Archiereși, cari au condus naea bisericii noastre printre valurile furtunoase ale celor două vécuri. Ne vom aduce aminte mai ales de marele martir Inocențiu, ale cărui osse odihnesc în eterna cetate așteptând, ca strănepoții, cu ocasiunea centenariului al doilea al s. Uniri să peregrineze în număr cât de mare la mormintul lui, să-l încununeze cu flori și să ducă omagii de fiescă supunere păzitoriului credinței, urmașului S. Petru, sub scutul căruia biserica noastră își continuă opera deșteptării și a mântuirii poporului nostru.

La Roma dar, la Roma, frați Români! Să ne vedem légănul, să vedem mormintul eroului martir, să vedem pe blândul ocărmitor al năii lui Cristos. Să admirăm monumentele creștine și ale străbunilor Români și prin aceea să ne întărim în credință și în speranța unui viitor mai fericit pentru poporul român.

Și apoi o idee nasce alta. *Bisericiuța, în care zac în Roma rămășițele pămîntesci ale arhierieului Inocențiu, e proprietatea Propagandei și împreună cu casa de lângă ea e dată în posesiunea Rutenilor, dar ei nu o folosesc. Ore de ce să nu se facă încercarea de a dobîndi biserica și casa aceea pe sama Românilor?*

Salutare

Pastor.

Sânmihaul de câmpie la 7 Aug. 1895.

Onorată Redacțiune!

Îngândurat e în fața luptei ce-l așteptă un beliduce și nu de mai puține îngrijiri sunt cuprinși ostașii săi.

Într'o asemenea stare sufletescă se află preoțiimea noastră mare, mică ași în fața legilor politice-bisericesci, cari nu mai departe ca preste două luni de zile vor să fie puse în praxa vieții.

Ce e de făcut? se întreabă toți, dorind să li-se răspundă la această întrebare, care așteptă un răspuns pe cât de precis tot atâta și de cumpenit.

Două principii generale — cred că — s'ar pute aplica față de legile politice-bisericesci: „Mai bine e a asculta de Dumneșed decât de omeni” și „Ori ce auctoritate e dela Dumneșed”. Acestea principii par a fi contrari, înse nu. Nici cel de față nu provoca — în cazul de față — pe nimeni a se pune pe picior de neascultare și resvrătire, nici cel de al doilea nu impune ascultare orbă. Căci, dacă ascultând mai bine de Dumneșed de cât de omeni vom închia respectiva vom vre a închia și de aci încolo căsătoriile numai și numai între marginile prescrierilor canonice bisericesci ca și până acum, presentarea și declararea cu respect la închianda căsătorie înainte autorităților civile devine o formalitate golă, la care din cauză că ori ce auctoritate e dela Dumneșed, a ne supune suntem datorî nu cu mai multă îndreptățire, cum ca creștinii datorință avem a lucra între marginile legilor cu zel pentru abrogarea și delăturarea unui libertinaj corupt și corupțoriu cum sunt legile politice-bisericesci.

Nu mă simțesc în putere a discuta o cestiune atât de momentosă; din contră a scrie acestea orduri îmi permit chiar din motivul, că doresc, pe cum cred, că doresc

și alți confrăți preoți, să se facă cevași mai multă lumină.

Știu și sunt prea incredințat, că înaltul cor episcopesc al bisericii noastre va da îndrumările de lipsă cu respect la ținuta ce vor avea să observe atât preotimea, cât și credincioșii noștri preste tot. Diaristica noastră, cu deosebire „Unirea” și până acum încă prin articlile săi și prin estrasele făcute deja din textul acestor legi și a ordinațiilor referitoare la ele, ne-a pus în stare a cunoaște bine pericolul ce ne amenință. Cu toate acestea cred a fi lipsă a se face încă multe și altele.

Departa de mine a voi să prejudec dreptul celor ce chemați sunt a ști ce e și ce nu-i de lipsă să se facă, nu; prin acestea orduri vreți să dați expresiune numai unei modeste păreri, carea o supun apretării publice. Cred adecă, că în fața luptei și a grelei munci ce ne așteaptă ar fi de mult folos, dacă fiecare parohie ar fi provădută cu întregul text al legilor politice-bisericesci și al ordinațiilor ministeriale referitoare la ele și la punerea lor în praxă.

Motivele pentru cari cred eu acest lucru de mult folos, dacă-mi vor concede împrejurările le voi espune cu altă ocaziune. Până când primiți, Vă rog, asigurarea stimei ce Vă conservă

A. Barbulescu
preot gr. cat.

Dare de samă.

Pentru edificarea caselor parohiale protopopesci gr. cat. din Sebeșul săsesc au mai încurs următoarele oferte mariminose:

Nr. *Listei* 61: Ioan Drăgan notar public 50 fl., Il. Sa D. Gróf Horváth-Toldi Lajos deputat 50 fl., Dr. Pompiliu Isac 10 fl., Dr. Ioan Pop medic militar 10 fl., Dr. Ioan Elekeș medic 5 fl.

Nro. *Listei* 43: Il. Sa D. Alesandru Roman profesor de Universitate 5 fl., dna Zinca Bulomiri 5 fl., dna Helena-Frincu-Pop 1 fl., dșora Leontina Păcurar 1 fl., dșora Alma Păcurar 1 fl.

Cu ocaziunea teatralui de diletanți ținut în Sebeș la 23 Iuliu a. c. au încurs supra-solviri dela: Escelența Sa Dr. Victor Mihályi Mitropolit 50 fl., Ioan Paraschiv subjude reg. 4 fl., Constantin de Colbazi 3 fl., Gerasim Cărpinișan not. cerc. 1 fl., Aureliu Popoviciu Bercian 1 fl., Vasiliu Hațegan not. cerc. 1 fl., Petru Cordea paroh 1 fl., Dr. Ioan Sâmpălean spiritual teol. 1 fl., Samuil Crăciun proprietar mare în Doștat 2 fl., Ioan Bitea paroh 50 cr., dna Carolina Crețar 50 cr., N. Botean 10 cr., Ioan Vulcu 50 cr., Zevedeiu Murășan paroh 50 cr., Victor Pop 50 cr., Ioan Henteș pretore 50 cr., Sergiu Medean protopop 50 cr., Demetriu Pascu 50 cr., N. Albani 50 cr., Emiliu Prodan 50 cr., Dr. Pompiliu Isac 50 cr., Dr. Ioan Elekeș 50 cr., dna Maria Zunia 50 cr. Primescă și pe această cale cele mai căldurose mulțămite.

P. T. Domni, cari au primit „Liste de colecte” și încă nu le-au remis, să binevoescă a le remite cu ori și ce rezultat (chiar și gôle), ca să putem rațiocina. Oferte mariminose încă se așteaptă, cari se vor publica cu mulțămite.

A. Dobrescu.

Congresul naționalităților.

Poliția cetății Budapesta a conces ținerea congresului.

S'a adunat public destul de numeros. Mai ales Români s'au adunat mulțșori.

Presa din capitală se ocupă în măsură mare de congresul naționalităților.

Noutăți.

Din Arohidieesă. Onoratul *Nicolai Petruța* preot disponibil a fost numit administrator parohial gr. cat. în Velcheriu din tractul protopopesc al Pogăceleii. — Onoratul *Demetriu Șeșșan* parohul gr. cat. al Galdei de sus din districtul protopopesc al Alba-Iuliei este numit paroh al Benicului din același tract.

Concurs. La stațiunea cantor-docentală din *Gurariului* în protopopiatul Sibiului s'a scris concurs cu termenul de 20 August a. c. Emolumentele sunt: Salariu 300 fl., competențe cantonale 20 fl. și quartir liber. — I. În vicariatul Făgărașului: 1. La stațiunea doc. din *Ieni* cu emol.: 300 fl. salariu și quartir liber. 2. La stațiunea doc. din *Homorod* cu emol.: 300 fl. salariu și quartir liber. II. În protopopiatul Mediașului: La stațiunea doc. din *Ibisdorful săsesc* cu emol.: 300 fl., lemne de foc și quartir. III. În protopopiatul Sibiului: 1. La stațiunea doc. din *Ghișasa de sus* cu emol.: 300 fl. salariu, quartir și grădină. 2. La stațiunea doc. din *Hamba* cu emol.: 223 fl. salariu, naturalii computeate în 32 fl., usufructul grădinii scol. computeat în 10 fl., 5 orgii de lemne computeate în 35 fl., și quartir. IV. În protopopiatul Făgărașului: La stațiunea doc. din *Archiud* cu emol.: 200 fl. salariu, 125 lire de cucuruz și quartir cu grădină. V. În protopopiatul Giurgeului: La stațiunea can.-doc. din *Ghimeș* cu emol.: 200 fl. salariu, 67 metrete de sêcară, 67 metrete de ovês, grădină de legumi, quartir și lemne de foc. VI. În protopopiatul Indolului: 1. La stațiunea doc. din *Băisôra-Săcel* cu emol.: 300 fl. salariu și quartir. 2. La stațiunea doc. din *Săliștea-Silvașul ung.* cu emol.: 240 fl. salariu, două quartire și două grădini. 3. La stațiunea doc. din *Sălicea-Curila* cu emol.: 300 fl. salariu.

Noua aripă a gimnasiului din Blaș, carea constă din 8 sale de propunere spațioase și luminoase, ăra în suteran conține quartir pentru pedel și lemnării, s'a colaudat și în 31 Iuliu s'a predat din partea comisiunii edile directorului gimnasial, spre a se îngrijii de aranjamentul de lipsă, ca astfel cu începutul anului scol. 1895/6 să se pôtă ținê prelegerile în ea.

Tinerimea universitară și alianța naționalităților. Din incidentul convocării congresului naționalităților dl Al. Vaida-Voevod, student în medicină la universitatea din Viena, scrie în „Dreptatea”, că tinerimea română, slovacă și sêrbescă după mai multe consultări a stabilit programul unei alianțe cu scopul de a lucra pentru schimbarea actualiei forme de stat a Ungariei, cât și naționalitățile nemagiare să se pôtă bucura de drepturile cetățenesci. Spre realizarea acestui scop tinerimea academică va stărui între altele, ca cât mai curênd să pôtă pași și naționalitățile nemagiare pe terenul activității, părăsind pasivitatea. Programul era să se desbată deja în conferința studenților proiectată, dară neșinută în 15 Maiu.

Profesorul Dr. Weigand dela universitatea din Lipsca a sosit luni sara în Timișôra. Celebrul profesor, după ce a făcut și dat la lumină studii fondate asupra Românilor din Balcani, a deschis seminar de limba română la universitatea din Lipsca. Acum are de cuget a petrece vre-o trei luni în părțile

bănățene spre a face studii asupra limbii române din Banat.

Carte aprobată. „Istoria literaturii române” de Enea Hodoș profesor preparandial în Caransebeș a fost aprobată de către ministrul de culte ca manual pentru școlile medie cu limbă de propunere română. Manualul din cestiune se introduce cu începutul anului scolastic și în a VIII-a clasă la gimnasiul din Blaș.

Statutele societății de lectură a studenților gimnasiali din Blaș au fost provădute cu clausula de aprobare din partea ministrului r. u. de culte și instrucțiunea publică.

Di Georgiu Pop de Bășesci suferindu-și osnda de un an în temnița de stat dela Vaș a fost eliberat în 4 a. c. Venerabilul vicepreședinte al comitetului național s'a întors sănêtos în mijlocul consăngenilor și amicilor săi. Stima generală, de care s'a bucurat până la procesul Memorandului, de atunci încôce numai s'a potențat.

„Mănăstirea de Argeș.” Publicului cetitoriu pôte fi este deja cunoscut, că la concertul, ce se aranjază în Blaș cu prilejul adunării generale a Asociațiunii Transilvane, se va cânta „Mănăstirea de Argeș”, balada bardului nostru Alesandri pusă pe note și orchestrată de profesorul Iacob Murășan. Noi nu cunoșcem piesă românescă, carea ar putê să se asemene cu opera acesta a dlui Murășan. Liră și dramă se întrec într'însa și vedesc influința, ce a dezvoltat-o asupra auctorului ei școla Wagneriane. Motivele partiilor singuraticie sunt fôrte românesci. Silința, ce și-o dă dl Murășan întru disciplinarea corului sêu, promite un succes strălucit. Partile soli sunt împărțite la cântăreți bunî. Noi din parte-ne dorim, ca concursul cât se pôte de mare al publicului la acest concert să fie o remunerare vrednică a silințelor, ce și-le dă dl Murășan întru a potența nimbul cultural al Românilor.

Limba română la gimnasile săsesci. „Bistritzer Zeitung” constată, că Sașii în comerțul de tôte dillele au lipsă de limba română; o și vorbesc toți, scrie înse și ceti românesce nu știu învêțatii Sașilor, ceea ce fi aduce de multe ori în perplexitate. Din cauza acesta numitul diar insistă pentru propunerea limbii românesci spre a se da școlarilor ocaziune de a învêța această limbă indispensabilă și din punct de vedere științific așa de interesantă.

Pázmándy Dénes, vestitul aventurier politic și agent kossuthist al guvernului magiar, în ajunul plecării sale la Bruxelles, „ca să apere în conferința interparlamentară, ce se unesc în 13 a. c., Ungaria în contra atacurilor nedemne inițiate în regatul român”, face apel la ministrul de interne al Ungariei, ca să împedec congresul naționalităților convocat pe 10 Aug. în Budapesta, și pe cei, cari totuși s'ar presenta, simpliciter să-i arunce în temniță. Totodată să dea ordin tuturor auctorităților odată pentru todeuna, să împedec tôte adunările, cari sub pretextul de a discuta pretinsele gravamine naționale nu fac alta decât ațfă și se organizază la luptă în contra integrității statului magiar. Așa dară liberalul magiar pretinde a se suprima ori ce semn de viață constituțională, când e vorbă de nemagiari. El nu lasă naționalităților nici bărêm dreptul de a se tângui, de a-și descoperi gravaminele și de a se mângăia împrumutat. Și totuși are obraznicia de a susține, că în tôte lumea naționalitățile nu se bucură de o libertate așa mare ca la noi. Nimic nu caracterisază așa de bine liberalismul magiar ca apelul kossuthistului guvernamental Pázmándy Dénes.

Cas de môrte. Clericul absolut *Aurel David* din Fizeș, în tractul Dergei după un morb îndelungat a repausat la băile dela Său-Georgiu.

În veci amintirea lui!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Instituțiunile calvinesci în biserica românească din Ardeal.

G.

Modulă alegerii mitropolitului.

(Capetă.)

Resumându acum pe scurtă toate cele duse în tratatulă acesta despre modulă alegerii mitropolitului nostru, constatăm, că modulă acesta este singura instituțiune calvinescă în biserica românească din Ardeal, care schimbată numai tare puțin și numai în lucruri neesențiale a rămasă până în ziua de astăzi.

Până în ziua de astăzi modulă acesta pörtă timbrulă unei instituțiuni primitive, cum a fostă în biserica calvinescă din Ardeal în secolulă 16 și 17, periodulă dezvoltării primordiale a bisericii calvinesci.

Alte instituțiuni calvinesci său au pierit cu totulă din biserica românească din Ardeal în decursulă timpurilor și sub influința împregiurărilor schimbate. său fură acomodată Pravilei și principiiloră corecte bisericesci.

Singurulă modulă alegerii mitropolitului nostru a rămasă până în ziua de astăzi în forma curată calvină.

S'a făcută, ce e dreptă, și cu elă încercare de a-lă aduce în armonie cu Pravila, atunci cândă s'a dispusă, ca să nu se alegă numai o singură persoană pentru scaunulă mitropolitană, ci să se candidizeze trei persoane.

Cândă s'a făcută înse dispozițiă această, atunci în legătură cu ea trebuia să se facă și alte schimbări în totă modalitatea alegerii, între cari mai însemnată ar fi fostă dispozițiă, ca să se întimple trei votisări, său să se întimple numai o votisare înse pentru trei persoane.

Nimic înse altceva atunci nu s'a făcută. De unde a urmată, că din amestecarea formei calvine cu o dispozițiă de a dreptului bisericescă orientală s'a născută ună productă așa bastardă, cum nu-și mai are păreche în totă biserica răsăritului nicăiri.

Perfecționarea modulii de alegere a mitropolitului nostru are să formeze deci pe viitorii ună punctă cardinală în programulă nostru bisericescă.

* * *

Dezvoltarea modulii alegerii superintendentului calvinesc din Ardeal dela s. unire încoco. Precum amă vedută mai susă, în secolulă ală 16 și 17-lea în Ardeală singurulă preoțiă calvinescă alegea pe superintendentele. Se sfătuia să preoții și cu laicii mai distinși cu privire la persoană, carea ar fi a se alege. Votă pozitivă înse laicii calvini în secolii amintiți n'au avută la alegerea superintendentului.

Deși ierarhia le era calviniloră așa odiosă, totuși modulă acesta ală alegerii superintendentului avea ună colorită tare marcată ierarhică, fără ca calvinii să fie conșcii de aceea.

De abia în secolulă ală 18-lea începură calvinii a vedé, că modulă alegerii superintendentului numai prin preoți nu corăspunde dogmei loră despre preoțiă universală.

Dacă după calvinii toți membrii bisericii prin primirea tainei botezului suntă preoți, atunci nu există nici ună motivă, ca la alegerea capului bisericescă să nu aibă votă egală toți membrii bisericii, ci dreptulă la votă să fie restrinsă numai la aceia, pe cari totalitatea credincioșiloră i-a imputernicită să împlinescă unele funcțiuni bisericesci. Căci după credința calvină, cei ce se numescă preoți în înțelesulă mai strinsă ală cuvintului, său predicatorii, nu suntă decât nise imputerniciți ai credincioșiloră, ca să împlinescă unele lucruri în biserică. Din punctelă acesta de vedere în principiiă nici nu este nici o deosebire între ună preotă sau predicatorii calvină și între un crâșnică calvină de pildă. Și acela și acesta ca imputerniciți de poporă împlinescă în biserică unele lucruri. Adevărată, că a celui dintăi suntă mai nobile decât a celui din urmă. Înse dacă lucrurile, ce le îndeplinescă, nu le considerăm din punctulă de vedere ală nobilității, ci din punctulă de vedere ală originii puterii, ce o au ambi în biserică, atunci după dogma calvină despre preoțiă universală nu este între ei nici o deosebire.

Ideile înse numai pe încetulă își facă cursă și se potă realiza în viața practică. Încă în secolulă trecută s'a ivită la calvinii din Ardeală idea, că după dogma despre preoțiă universală pre superintendente să-lă alegă toți credincioșii și nu numai predicatorii. Le-au trebuită înse mai ună seculă și jumătate, până cândă idea această o au putută intrupa în constituțiunea loră.

În timpulă acesta lungă modulă alegerii superintendentului calvinesc din Ardeală a trecută prin mai multe stadii de dezvoltare. La anulă 1713 au pășită laicii calvini din Ardeală mai întâi pe

arenă cu pretensiunea, că ei încă să aibă influință pozitivă la alegerea superintendentului.

În anulă acesta sinodulă generală ală preoțiimii calvinesci din Ardeală a alesă de superintendente pre Ștefană Vásárhelyi. Laicii din *Consistorium supremum*¹⁾ înse n'au voit să-lă recunoscă din motivulă, că era „prea aspră“ și au cerută, ca sinodulă generală să le permită, ca ei să potă alege pre unulă din cei ce au căpătată voturi în sinodulă generală, și acela să fie superintendente. Va să dică laicii din *Consistorium supremum* au poftită, ca sinodulă preoțiimii să candidizeze, érá ei apoi să alegă pre unulă dintre candidați. Prin împlinirea pretensiunii acesteia laiciloră li-se da influință pozitivă la alegerea superintendentului.

Sinodulă generală la începută s'a opusă din toate puterile pretensiunii acesteia a laiciloră, și a susținută, că așa ceva nu și-au arogată nici principii calvinesci ai Ardealului.

Laicii din *Consistorium supremum* înse au amenințată cu aceea, că dacă sinodulă generală nu le împlinesce pretensiunea, superintendentului nu-i voră da venitele, din cari să trăescă.

Vedéndă sinodulă generală ală preoțiloră, că n'are încătră, a aflată o cale, ca să scape din încurcătură. Auume a întrebă pe laicii din sinodulă generală, că pre cine dorescă ei de superintendente? Aceștia au răspunsă, că ei dorescă pre profesorulă din Aiudă Ștefană Kolozsvári. Atunci sinodulă generală l'a alesă pre acesta. Și așa sinodulă generală de o cam dată și-a păstrat și dreptulă său de a alege pre superintendentele, și a delaturat și conflictulă cu laicii.

Acesta este întâiulă casă, cândă calvinii laici din Ardeală au avută influință pozitivă la alegerea superintendentului. În formă și în casulă acesta preoții au alesă superintendente, căci numai ei au votată în sinodulă generală. În faptă înse l'au alesă laicii din *Consistorium supremum*, căci sinodulă generală a alesă pre acela, pre care l'au dorită laicii aceștia.

La 1726 s'a întâmplată ună altă momentă însemnată în modulă alegerii superintendentului calvinesc din Ardeală.

În urma turburărilor raketziane, calviniloră nu odată li-s'a oprită ținerea sinodului generală, prin ce câte odată scaunulă superintendentulă trebuia să rămână vacantă timpă mai îndelungată, neputéndu-se totădeauna aduna sinodulă generală și consistoriulă supremă nemijlocită după mórtea superintendentului spre a alege altulă.

Atunci consistoriulă supremă calvinescă a decisă, ca în viitorii așa numitulă notariă generală ală sinodului să urmeze fără de uici o alegere în oficiulă de superintendente, îndată ce scaunulă superintendentulă a ajunsă în vacanță. Datina această a și rămasă în biserica calvinescă din Ardeală până în timpurile mai nouă.

Pre notariulă generală înse încă fău alegea sinodulă generală. De aceea laicii din consistoriulă supremă totă mereu și-au arrogată dreptă și la alegerea notariului, în cătă acesta la casă de vacanță fără nici o alegere avea să urmeze în scaunulă de superintendent.

După multe frământări ceterle de o cam dată s'au compusă așa, că Consistoriulă supremă la fiecare vacanță candida trei persoane, dintre cari apoi sinodulă generală alegea pre una.²⁾

La anulă 1871 biserica calvinescă din Ardeală și-a creată o constituțiune în multe privințe în armonie cu dogma ei despre preoțiă universală.

După constituțiunea această potestatea supremă bisericescă este în mâna așa numitulă congresă districtuală transilvană „egyházkerületi közgyűlés“, compusă în cea mai mare parte din laici.³⁾

De atunci dreptulă de a alege pre superintendentele fău are conventulă acesta. Pre alesulă conventuluiă apoi fău confirma regele.⁴⁾

* * *

Caracterisândă acum pe scurtă dezvoltarea modulii alegerii mitropolitului românescă și a superintendentului calvinesc dela s. unire încoco, putemă dică, că la calvinii de atunci până astăzi după multe lupte modulă alegerii superintendentului loră fu adusă în măsură mare în armonie cu dogma loră despre preoțiă universală. La noi înse modulă alegerii mitropolitului nostru spoită tare puțină cu dispoziții de ale dreptului bisericescă orientală, a rămasă până în ziua de astăzi în forma calvină primitivă din secolulă ală 16 și 17-lea.

¹⁾ Despre *Consistorium supremum* veđi mai susă pag. 83.

²⁾ Despre toate aceste veđi: Salamou Joseph »De statu ecclesiae ev. ref. in Transilvania commentatio«. Clușă 1840 pag. 59 și un.

³⁾ Veđi mai pre largă despre conventulă acesta mai susă pag. 84.

⁴⁾ Dr. Kolozsvári Sándor »Az erdélyi ev. ref. egyházkerület egyház-jóga« Clușă 1877 pag. 336.

Despre duel.

(Continuare.)

Din toate cele duse trebuie să conchidem, că firea fărădelege a sinuciderii este așa de adânc scrisă în inimile oamenilor, cât glasul spontan al firii face, să amutescă ori ce sofisme de ale unei inimi înnebunite ori ale unei minți înșelate.

Să punem, că ești putred de bogat și într-o zi de răsfățat, ce ești, arunci într'un lac adânc nu săculeț de bani de aur. Nimic nu-ți va trece prin gând, că el ar fi dator, să sară în apă, să scotă săculețul acela din fundul lacului și să ți-l restituască. A arunca dela sine un săculeț cu bani e aceea un lucru de totuși tot deosebit de aceea, că arunci dela tine viața. Cel ce aruncă dela sine săculețul cu bani într'un lac, acela sigur lucră nebușese; dar dacă el vre, să nu mai plătească o sumă anumită de bani și să se scape de ea cu ori ce preț, nimeni nu e datoriu să îndreptățească a-l împedeca în propusul de a nu mai avea suma aceea. Trebuie deci să fie o deosebire esențială între a se lipsi de averea sa și între a se lipsi de viața sa.

Temeiul cel mai adânc, ba singurul temei propriu al caracterului nefiresc și ne-moral, care este imprimat sinuciderii, este că se cerea în usurparea unui drept inalienabil al lui Dumnezeu. Lucrurile esterne din lumea asta sunt făcute pe sama omului, ele și sunt mijloace, cu cari să trăiescă aci pe pământ o viață vrednică de om și plăcută lui Dumnezeu și prin această să ajungă la finta sa cea din cealaltă viață. El în multe lucrări de ale sale are să se hotărăască liber. Spre acest scop el trebuie să poată dispune de lucrurile esterne din lumea această. Acest drept i-l-a dat Dumnezeu de odată cu firea și cu menirea lui. Dar de om însuși nu are dreptul de a dispune nici el însuși nici altul: viața lui și persoana lui sunt proprietatea lui Dumnezeu, căci numai în Dumnezeu își găsește omul scopul său. Este nevrednic de firea omenească înzestrată cu rațiune și se împotrivesc acestor firii, ca ea să fie pusă pe o treaptă cu un lucru nerățional, — și totuși s'ar întâmpla această, dacă omul însuși ori altul ar dispune de viața omenească și prin această și de personalitate ca personalitate omenească.

A fi domn preste viață și preste moarte e într-o atâta un atribut al lui Dumnezeu, că numai degenerata rațiune păgână a putut să atribuască omului acest drept preste alți oameni. Degenerarea asta ne întâmpină în sclăvire, în care dreptul acesta usurpat și-a aflat intruparea. Dar e tot aceeași usurpare, că dispune ore cine de viața sa proprie ori de viața altui om. Un astfel de drept de dispunere omul ca atare nu are.

Puterea penală și apărarea la nevoie formează o excepțiune numai la părere. Puterea penală se ține de dreptul public. Pentru susținerea ordinii publice și a binelui public e de lipsă, ca crime grele și periculoase pentru societate să se poată pedepsi și cu moarte. De aceea puterea publică supremă și-a și atribuit totdeauna competența de a dicta pedepsă de moarte. Puterea publică supremă deprinde competența această ca un drept necesar pentru binele public, ca un drept, ce i-s'a dat dela Dumnezeu. S'a asemănat purcederea această cu ingerința în trupul omenesc, carea o deprinde medicul care a tăia un organ incurabil cu scopul de

a mântui întreg organismul. Asemănarea asta e destul de nimerită. Numai cât să nu se trecă cu vederea, că puterea publică nu e numai îndreptățită a tăia un membru al societății omenesci, când acela s'a dovedit de incurabil, nu numai, ci crima sevărsită ca atare pretinde satisfacere. Însă și crima aceea, dacă ar rămâne nepedepsită, ar rode asemenea unei otrave trupul societății și siguritatea lui. De aceea crima are să fie stirpită chiar din rădăcină, și acesta în anumite cazuri se întâmplă prin moartea criminalului.

Afară de puterea publică penală numai apărarea la nevoie ar dreptul de a se atinge de viața omului. Dacă ore cine primejduiesce pe nedreptul persoana mea ori viața mea, eu, pe cum spune ori căru om chiar firea însăși, pot să-mi apăr dreptul, să abat stacul, chiar și dacă s'ar primejdui prin această viața atacătorului nedrept. Primejdia această și eventuala ei realizare are atacătorul să și-o ascrie și-e. Dar în cazul acesta proprie nu e vorbă de o ucidere directă, chiar și dacă atacătorul ar plăti atacul cu viața sa, ci e vorbă numai de scutirea și asigurarea dreptului propriu: în clipa, în care dreptul propriu al celui ce se apără, nu ar mai fi primejduit, în aceeași clipă ar trebui să înceteze acea lucrare a mea, prin care se primejduiesce atacătorul. Asta se cuprinde în conceptul apărării la nevoie. Ea nu are să meargă mai departe decât însăși nevoea.

Dar după ce puterea penală și apărarea la nevoie se îndreptă împotriva vieții altuia și nici decum împotriva persoanei proprii, sinucideria în ori ce cas este o crimă luându-se afară numai cazul, când însuși Dumnezeu domnul absolut și suprem al ori cărei vieți ar îndreptăți pe ore cine, să și ia viața; oră uciderea altuia e o crimă luându-se afară cazul, în care e vorbă de apărare la nevoie ori de deprinderea legitimă a puterii penale. În război încă e elementul îndreptățitoriu al uciderii ori puterea penală ori apărarea la nevoie: alt element îndreptățitoriu al uciderii de om nu există.

(Va urma.)

Mărgeaua Gialmarei.

Novelă de Laius.

(Continuare.)

IV. Prietini.

Pe unul dintre bulevardele cele mai elegante, cari trec de-a lungul Parisului cu lungile lor alee umbrase și strade largi, se preumbla nu mult după cele povestite mai sus un bărbat tânăr de statură înaltă. Ajuns la o cafenea privi nepăsătoriu la locul gol dintre arbori și în sfârșit se aședă la o masă mică de marmoră. Sufragiul datat cu prezența lui îi aduse îndată o căscă de cafea și un pahărel de absint. Ospelul sta la masă într-o poziție, ce denota trândăvie: picioarele îi erau întinse pe sub masă, mâinile vrite în buzunarele pantalonilor, și ochii jumătate închiși; nici nu vorbea, nici nu se mișca.

Și cu totă lenea, ce o arăta acum, totuși, judecat după înfățișarea din afară, se vedeau la el multe bune. Așa trupul lui era mare, puternic și bine făcut, mai mare ca al Francezilor. Liniștea și pacea, ce o respira într-o măsură făptură, arăta, că nu aparține elementului galic, celui ce se aprinde curând. Din contră ochii lui vineți ca marea și părul de o coloare, ce ținea mijlocul între galbinul

fuiorului și între blondul curat, ne arăta originea lui nordică.

Și așa și era în realitate. Dl Sven Ericson se trăgea din regiunile răsăritice. Tatăl lui, un țeran bogat din Norvegia, trăia ca un prințisor pe moșia sa. El era o rasă de oameni făloși și jalosi pe libertatea lor și afară de aceea și provăduți dela natură cu trupuri ca de oțel, cu cari puteau sta împotriva ori cui.

Norvegianul nostru studiase medicina în Cristiania, unde și ajunsese gradul doctoratului. Spre a-și înmulți cunoștințele plecă apoi în călătorie. El se opri pe câte un semestru în Würzburg și Viena spre a asculta celebritățile medicale, și tot cu intențiunea aceea petrecea acum și în Paris.

În vreme ce dar Norvegianul aștepta, să i-se răcedască cafeaua, sosi un tânăr de vreo douăzeci de ani.

„Bună ziua, Sven!“ duse el apropiându-se de masă și întinzându-i mâna.

„Bună ziua, André!“ răspunse Norvegianul clipind cu ochii și ne mai dând mâna cu nouă sositul.

„Sven, pentru Dumnezeu, ce ai? Tu de abia îți mișci gura și ochii spre a răspunde salutării mele! Mult mă tem, că mergând în patria ta vei scote Parisului veste rea: vei spune, că e un oraș, unde te plictisești!“

„Aievea! Eu mă și plictisesc grozav! Dar n'ai vădit pe Eugen? El ar trebui să fie deja aci.“

„L-am vădit, voiam să-l însoțesc încoace, dar el luase calea spre prefectură.“

„Așa?“ duse Sven întinzându-și picioarele și mai departe. „Parcă aveam o țigaretă?“

„Bine, dacă o aveai, aprinde-o!“

„Parcă-mi e greu.“

„O, tu ai pute să faci pe cineva, să despereze cu plictisela ta, bine înțeles, pe unul, care ar duce o viață de Lapplandez, și căruia i-ar veni plictisela de trotuarul Parisului și i-ar trebui urși albi și reni, de cari aci de abia aflu în „jardin de plantes“.“

„Bine, fie și așa! Spune-mi tu dar, cu ce să-mi trec vremea?“

„Cu ce să-ți treci vremea în Paris? Ho ho! e o întrebare grozavă! Adevărat, că suntem în vară, și pe vreme de asta Parisul e gol; dar bine, bre, n'avem aci Bois de Boulogne?“

„Bois de Boulogne! Flécuri! Ce aflu eu acolo decât croitorii scoși ca din cutie și cusătorese?“

„Să ierți, n'a fi chiar așa! Fie înseși și așa, n'ai puté, să te amuzești destul? Étă de pildă, în vreme ce ai studia mereu la bobilele de nervi, fă mai bine vre-o dragoste. Ori calcă pe cineva pe picior și apoi provocă-l la duel. Să-ți spun, Sven, nimic nu te poate amusa mai bine ca duelul!“

„Lasă-mă cu flécurile tale. Dacă aș voi, să încep vre-o dragoste, aș începe-o spre a mă căsători la sfârșit. Și-apoi duelul? E prostia cea mai mare, ce am moștenit-o de pe vremea, când domnia dreptul pumnului. Amindouă acestea, ce mi-le recomandă, sunt în contra principiilor mele.“

„Principii! Ce mai și vorbești de principii? Cine mai umblă acum după principii? Jucăm de-asupra vulcanului fără a ne mai gândi, că vom puté fi înghițiți de erupțiunea lui.“

„Să mă ierți, André, dar eu sunt prea serios pentru astfel de copilării, și chiar acestea

sunt, cari mă plictisesc. Ori încărău caut, nu văd decât omeni, cari trăesc de ași pe mâne, nici unul n'are serioșitatea recerută, când stăm în fața veciniei. Nu întâlnesc nici un om, cu care ași pute să discut lucruri serioșe, nu întâlnesc nici un ideal, după care ași pute să te bați. Nimic altceva decât vechitură rămase din timpul cavalerismului francez. Ași nu se onorează frumșeta femeșcă ca atare, ci mai mult numai ca un mijloc de desfătare a simțurilor. Și luptele cavaleresce, destinate spre a apăra virtușile femeilor, ași slujesc numai spre a satisface poștea unui om cu capul a mână, care chiar prin fapta acēșta se face de ris înaintea societății.

„Audi, Sven, ce bine era, dacā te-ai fi născut pe timpul cruciatelor ori macar pe vremea bunului rege René! Pe atunci palatinii viteși și virtușii aveau multă trecere, acum nu-i mai bagā nimeni în samā.”

„Ține-ți gura, lasă-mē, nu mē mai ameți cu prostiile tale! Spune-mi mai bine, de ce s'a dus Eugen la prefectură? Mie imi place atât de mult de el, căci pare a fi un om, care a scos din inima sa prostiile astea, de cari imi vorbesc, și de aceea nici nu cred, că va fi fost chemat pentru astfel de fēcuri!”

„Nu cred nici eu! Dar eti-l!”

De departe se vedea bine, că Eugen e forțe mișcat. Umbrelul lui de alte ori forțe liniștit acum era hotărât și neșovăitor. Ajuns mai aprōpe, se putea observa, că fața-i e palidă și părul disordinat. El păși repede spre prietiniș sēi, se lăsă sdrobot pe un scaun fără a dice un singur cuvânt și-și ascunse fața în mână.

„Ce-ți e?” îl întrebă André.

„Lăsați-mē! Ași nu pot vorbi!” răspunse Eugen aruncând pe masă o colā de hârtie îndoită. André o apucă și o cetesce. Câteva clipite rămâne liniștit, apoi Sven observă, cum chipul studentului se înorēză.

„Prōștă trēbā!” dișe André dând hârtia lui Sven. „Te rog, iubite Eugen, primesce sincera espreșione a compătimirii mele pentru nenorocirea, ce v'a ajuns!”

„O, sermana soru-mea!” esclamă dureros Eugen.

Într'aceste Sven desfăcu hârtia, carea era raportul unui oficial dela fortul algerian despre nenorocirea, ce s'a descărcat asupra lui Jocerău și despre răpirea fișei lui, raport făcut guvernului și comunicat de pre-

fect și lui Eugen. Și în vreme ce Sven cetise hârtia acēșta, o schimbare se făcu în totā ființa lui. El își scōse mânilor din buzunarele pantalonilor, își adună piciorēle de sub masă, ochii lui reprimiră colōrea lor naturală, ce denota energie, și preste tot din ființa lui nu respira mai mult indispoșiția și plictisēla de mai înainte. După ce a gătat cu cetitul, a renapoiat hârtia prietinișului Eugen, și-a aprins o țigaretă, apoi turnând absintul în cafeaua deja de mult rēcită, s'a sculat dela masă liniștit dicēnd: „Ea saut gata!”

„Ei bine, dar ce voesc?” îl întrebă Eugen dându-și mâna dinaintea ochilor, cari erau umeși, — plānsese.

„Ce vreș?” întrebă Sven mirat. „Vreș, să merg în Algeria, căci eu gândesc, că tu nu-ți vei lāsă sora în ghiarēle bandișilor acelora, și eu facā nu vreș, să te las singur, să mergi.”

„Iubitul mēu Sven!” strigă Eugen aruncându-se pasionat la peptul lui, „îți mulțamesc, că eti-și imi redai viața. Acēșta e cea dintăi vorbă de consolare, ce am audit!”

Scena acēșta mișcătōre atrase atenția oșpeșilor, și întâmplarea tristă din casa lui Jocerău se ducea din gură în gură. Indignarea asupra neglijinței comandantului din fort era generală, și toți cei de față, cunoscuți și necunoscuți, grăbiră, să-și presinte lui Eugen condolințele lor. În fața tuturor acestor manifestașii Sven își trāgea cu sânger rece mânușile. Vēdēnd înse, că condolințele acēștea nu mai au sfârșit, și perdēndu-și paciința dice: „Adieu, Domnilor! Preste o eti trenul plēcā la Marsilia, și abia ne rămâne timp de pregătire. Adieu!” Și la vorbele acēștea apucă brașul lui Eugen și eti. Oșpeșii priviră lung timp cu reverință mestecată cu încremenire figura uriașă a Norvegianului, a cărui păr blond se vedea lucind de departe.

Șeful lui Eugen nu-l putu denega un concediū mai îndelungat. El îi poști succes bun și-l rugă, că în cas când mijlōcele bănesci, ce le are nu-l vor ajunge, să ridice sumele de lipsă pe contul lui dela casa de bancă Riche Frères din Algir.

Eugen îi mulțami șefului sēu pentru acēșta atenșione și îi spuse, că are destui bani. Apoi pachetându-și unele lucruri mai de lipsă în un mic geamantan porni în grabă mare spre gara de mēdăși.

(Va urma.)

Bibliografie.

„Reamintiri despre Turcia” este titlul unei broșuri, la care dl *Aurel Trif*, colaborator la „Dreptatea”, ne trimite invitare de abonament. Broșura acēșta, o adevērată aparișione rară, e traducerea pe romānescă a cărții „Visszaemlékezés Törökországra” de *Lajos Lajos*, fost oșter pe timpul rășoiului romano-ruso-turc. Simpatia nelindatinată față de Romāni, ce respiră din cartea acēșta scrișdu un Magiar, și descrierea cât se pōte de fidelă a evenimentelor, la cari a luat parte, au făcut, să fie apreșiată mult chiar și la străinătate. De aceea ne împlinim o plăcūș datorișta recomandāndu-o cetitorilor nostri.

Broșura va consta din 14—15 colōș mare și se pōte abona la „Tipografia seminarială” cu fl. 1.50.

La tipografia seminarială se află de vânșare:

Octoișul cel mic ediș. III. Blaș 1892. Preșul nelegat 80 cr. v. a., legat cu calcāș de pānză cu 95 cr. v. a. Legat dimpreună cu **Pentecostariul** costă 1 fl. 80 cr. v. a.

Triod, crudo fl. 6.50, legat în piele tare și cu copci fl. 10.

Orologer, crudo fl. 2.80, legat în piele fl. 3.80.

Apostoler, folio, crudo fl. 4.40, legat în piele și cu margini aurite fl. 6.40.

Introducere în s. Scriptură de Dr. Victor Szmigelski. Partea I. 40 cr., partea II-a 60 cr., partea a III-a 80 cr., la olabă 1 fl. 50 cr.

Editor și redactor răspunșetor:

Dr. Victor Szmigelski.

100 hectolitre

de

Vin alb de Tērnave din anul 1893

calitate bună, curat și bine manipulat se vinde cu câte 20 fl. v. a. hectolitr. La dorișta cumpēratorilor se spedēză cu calea ferată dela gara din loc. Cei voesc, să cumpere dela 1 hl. în sus, să se adreseze cătră

Dr. Alesandru Pop

medic în Blaș (Balázsfalva)

(24) 1—?

Cu deosēbită stimă cutezū a incunoscința pre Veneratulū Clerū greco-catolicū, că precum și până acum iaș asupra-mi gătirea de

iconostase, amvōne, altare

și alte obiecte de ale instruirii interne a bisericelorū, în ce privesc lucrulū de mēsariū și de sculptorū, de colorare respective de marmorisare și de provedere cu icōne sante, dimpreună cu aședarea acelorū obiecte în fața locului, precum și renovarea de iconostase cu preșurile cele mai leftine.

Cu proiecte colorate servescū cu plăcere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericile greco-catolice au căștigatū recunōscere deosēbită, și tōte mē îndreptașescū la sperarea, că Veneratulū Clerū mē va împārtași ocașionalminte de preșuita-i încredere. Silința mea se va îndrepta tot-deuna într'acolo, ca și de aci înainte să meritū renumele celū bunu, care mi-l'am căștigatu până acum.

Prin tarifulū de zone dispārēndū depārtașile, prin acēșta capacitatea de concurință mi-s'a mārītū.

Rugāndu-mē pentru preșuite comande sum

Oradea-mare, 10 Ianuariū 1892

cu deosēbită stimă

Carolū Müller,

auritorū și fabric. de recuis. bisericesci.

(7) 26—?